

Canfali, El (LIT)

Publicació periòdica de Benidorm la vida de la qual s'estén al llarg de la dècada compresa entre 1883 i 1893. Va tenir tres èpoques. La primera, sota la direcció de l'advocat Francesc Ballester i Ortuño, s'inicia el 10 de març de 1883 i finalitza, de fet, el 20 d'octubre d'aquell mateix any, si bé encara, amb posterioritat a la dimissió del director, el dia 11 de novembre aparegué un número d'un sol full en el qual s'anunciava la fi, si més no momentània, del periòdic. *El Canfali* constava d'un sol quadern de quatre fulls i huit pàgines, amb una caixa d'escriptura de 24 per 15 cms. Els nou primers números de la primera època portaven el subtítol "Sablazo decenal en serio y broma", però, a partir del número 10, aparegut el 10 de juny de 1883, aquest va ser substituït pel de "Revista decenal literaria". L'equip de redacció fundacional el formaven, a més del director Francesc Ballester, Enrique Gillis, Enrique Ruiz, Antoni Orts, Josep Orts, Tomàs Orts i Ramos i Ramon Orts i Ramos, que signava les seues col·laboracions amb el pseudònim "B.S.C." (= "Bachiller Sansón Carrasco"). Tres anys després, el dia 1 de novembre de 1886, *El Canfali*, ara amb el subtítol "Revista decenal", enceta una segona època en la qual assumeix la direcció Ramon Orts i Ramos, tot i que aquest detall no s'indica expressament en la publicació. Aquesta segona etapa s'estengué, si més no, fins a l'any 1888, data en què encara ens consta que es publicava. *El Canfali* conegué, finalment, una tercera època durant els anys 1892 i 1893, ara en un

format una mica més reduït i sota la direcció del jove liberal Josep Orts i Zaragoza. Al llarg d'aquesta última etapa, el periòdic va passar a tenir una freqüència setmanal, en comptes de desenal. Alguns dels redactors fundacionals, però no tots, seguiren col·laborant en la segona i tercera èpoques de *El Canfali*, al qual, no obstant, van anar incorporant-se progressivament altres col·laboradors, com Pere Ballester i Ortuño —germà del primer director—, Josep Llorca i Zaragoza, Manuel Orts i Cano, Josep Llorca i Zaragoza o el sacerdot Jaume Orts i Baldó, entre altres. *El Canfali*, la subscripció trimestral del qual va arribar a costar poc més d'una pesseta, tingué la seu, inicialment, al carrer Sant Pere i, després, al passeig del Torrejón. Aquesta publicació, amb les seues notícies municipals i, en algun cas, comarcals, esdevé un testimoni excel·lent de la vida benidormera de la segona meitat del segle XIX. En aquest sentit, resulten especialment interessants les abundants referències a una incipient activitat turística, que s'intenta potenciar des del periòdic, així com les crítiques a la gestió municipal, l'interés pel progrés agrícola i urbà o per la millora dels diversos serveis públics. Per altra part, *El Canfali* dona fe de la vida econòmica de Benidorm, amb diverses notícies relacionades amb l'activitat comercial, la marineria, la pesca, l'almadrava... El vessant noticier i d'opinió del periòdic es complementava amb múltiples i variades col·laboracions pròpiament literàries tant en vers com en prosa. (Corregit, 4-11-16).

Diccionari de
Benidorm